

ficials, és a dir, petitíssimes esquerdes, les quals posant al descobert els teixits vius en produeixen la mort. La humitat després i els gèrmens entrarien en acció en un temps posterior produint els altres fenòmens característiques del sol-ent.

ALEXANDRE TROTTER

La vaca lletera

I

EN l'explotació de la vaca lletera molts vaquers s'han fixat només en la producció de llet i no s'han cuidat per a res de la màquina que havia de fabricar la llet.

Cal, doncs, que primer ens ocupem de la vaca, i després de la manera de produir la llet.

Una vaca no és pas indiferent que pertanyi a aquesta o aquella raça, o que sigui una barreja de races, és a dir, mestissa. Una raça, vol dir un col·lecció d'individus que semblen fabricats amb el mateix mollo i que es reproduïxen tal com són.

Una població de vaques mestisses significa que no hi ha igualtat en res, ni en la forma o estampa dels animals, ni en la quantitat i qualitat de la llet, ni en la transmissió de caràcters a la descendència.

A Catalunya no havent-hi races lleteres, per a produir grans quantitats de llet, ha sigut precis importar vaques estrangeres. Ens caldrà saber d'aquestes races de vaques, quina és la més convenient al nostre país.

Si es té en compte que les vaques d'una raça, quan se les obliga a viure en un país foraster, es comporten de distinta manera, segons que el país on van a viure sigui semblant o molt diferent al propi, és a dir que la vaca traslladada en un país molt diferent del seu, perd una gran part de les seves qualitats, és natural que en volguer comprar vaques estrangeres se cerquin aquelles que pervinguin d'un país el més paregut al nostre.

Dues races de vaques es disputen a Catalunya el favor dels vaquers i ramaders: la raça holandesa i la raça suïssa (schwyz). Guaitem, en primer lloc, com és Holanda i com és Suïssa.

Holanda és un país pla; una muntanya a 50 metres del nivell del mar és la més alta de totes. Clima essencialment marítim, dolç quasi tot l'any. Prats d'herba grassa i bona.

A Suïssa es pot dir que no hi han planúries; valls més o menys

grans i a seguit d'una carena l'altra, totes elles amb els cimalls de neus perpèlues. El clima a l'hivern és dur. L'herba amundant i bona a les fondalades, és curta a les pastures muntanyoses.

La raça holandesa, pel seu propi impuls, no ha sortit dels països del mar del Nord, en els quals el clima és ben diferent del de la riba mediterrània.

La raça suïssa, per ella mateixa, ha seguit la cordillera alpina fins al mar i ha arribat a ocupar porcions de les dues vessants del Pirineu. A Itàlia, la raça vittellina, a França, la raça tarantesa i gascona, i al nostre país, la raça catalana, no són més que modalitats de la raça suïssa, totes les quals a una època reculada devien ésser exactament iguals.

Així, veiem que Holanda, per la manera d'ésser del país, no s'assembla a Catalunya; que la raça holandesa pel seu gust no s'ha pas mogut d'aquelles terres. En canvi Suïssa té, en molts aspectes, força semblança amb Catalunya, i la raça suïssa per les seves pròpies passes anà a viure a les comarques de Cerdanya, Bergadà, Valls de Ribes i Camprodon, Garrotxa i en part en algunes altres.

Si actualment les vaques pròpies de les comarques que acabem de dir, no són lleteres, això és degut a què a Suïssa inclinaren les vaques cap a la producció de llet, i els ramaders catalans no procuraren altra cosa de la vaca que una cria cada any, o que llaurés els camps.

La vaca holandesa és més fina, té una ossamenta menys gruixuda que la suïssa, però aquesta no és tan llaменca com l'holandesa. La vaca suïssa pastura bé en els prats d'herba curta; l'holandesa, per regla general, no ho intenta.

La producció de llet en ambdues races és diferent. L'holandesa, en el seu país, dóna més llet que la schwyz a Suïssa. La vaca holandesa, després de vedellar, produeix llet en gran quantitat; la suïssa, vedellada, no en dóna tanta, però la reté més temps.

Tingui's present que en la costa catalana, fora d'algun clap, a penes hi ha ramaderia. El bestiar quasi tot viu en les comarques de l'interior, i la major parte en altituds de 500 a 1.400 metres, és a dir, en un país montanyenc.

Amb el què s'ha dit es comprendrà que la raça millor per Catalunya és la suïssa. Aquesta raça no és estranya a la nostra terra; ve d'un país semblant al nostre; poblacions bovines lleteres del mateix tronc viuen, produint força llet, com la raça tarantesa, a la costa mediterrània. La vaca suïssa, gens llaменca a l'estable, pastura bé, no importa on. Per la seva constitució més forta, promet una major durada mantinguda en estabulació permanent. Per últim, el donar la llet més poc a poc i amb més temps, no s'ha d'atorir tan sovint i estalvia, naturalment, alguns parts.

La fàcil adaptació de la vaca suïssa a Catalunya, permet a la seva descendència de servir les qualitats que li són pròpies, de manera que a la tercera i a la quarta generació les vaques suïsses es porten tan bé

com si haguessin sigut importades de nou. Amb les vaques holandeses no sembla que us pugui dir el mateix.

La vaca. — Quedem, doncs, que la raça suïssa és la més convenient a Catalunya. Però en una mateixa raça hi han vaques bones, mitjanes i dolentes. Cal saber triar.

Els signes d'una bona vaca lletera, que no fallen mai, els donen el braguer i les venes que en surten. La mamella, quan més gran sigui, millor. Una mamella pot engrandir-se ocupant molta extensió endavant o enrera, o per la seva amplada o llargada. Tota mamella bona sol presentar els mugrons ben separats uns d'altres i en lloc de quatre, a vegades n'hi han un o dos de suplementaris, pels quals no hi raja llet. La mamella buida, serà flonja.

Les venes que ixen de la mamella, si són ben gruixudes, indicaran que la mamella és molt activa. Algunes vegades les venes es forquen, i tota la vaca en la que les venes de la mamella es doblin, serà bona senyal.

Apart dels senyals de la mamella i de les seves venes, n'hi han d'altres d'ordre inferior, però que tenen també la seva importància.

En primer lloc, la conformació o estampa de l'animal. La vaca, per a durar, ha de tenir tres coses ben desenrotllades: el pit, les anques i les cames. El pit, que és la casa on s'allotja la treixura o pulmons, asenyala la grandària de les entranyes que hi viuen. Una vaca amb pulmons petits, o farà poca llet, o aviat serà física. Així, doncs, el pit, que vol dir no solament la part del davant de la vaca, sinó també tot el costellam, quant més gran sigui millor.

L'amplada de les anques serà el senyal de que la vaca podrà vedellar bé i al mateix temps que li hauran menys probabilitat de que "s'ensorri".

Les cames, puntals de la vaca, si no són fortes, les tares no frigarán gaire a aparèixer; i tota vaca que pateix per a tenir-se dreta, difícilment auantarà ganre temps la llet, i es podrà explotar molts pocs anys.

La vaca bona lletera, per regla general, sol tenir una pell fina, greixosa i flexible.

La seva mirada i tot el seu aire serà veritablement d'un femella, és a dir, tota ella és calma, bona minyona, un xic poruga.

De vegades és un bon senyal una espècie de clois que es troben al llarg de l'espinada, com així mateix el remolí que hi ha darrera de la creu, el qual com més endarrera sigui, millor.

Darrera de les anques i de les cuixes els pèls no són decantats avall, que en una extensió variable, el pelatge va a repèl. Aquest pelatge a repèl porta el nom "d'escut".

Els escuts s'han pres també com un bon senyal per la producció de llet, segons llur figura. Per regla general, un escut ample és un bon senyal; un escut estret, allargat, mal senyal.